

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

(Preliminär) plan över föreläsningarna

Föreläsning I: Introduktion och diskriminering (delar av kap. 1, kap. 3.4, 5.5 och 6.6 i Arbetsrätt).

Föreläsning II: Föreningsrätt, arbetsrättens parter inklusive "arbetstagarbegreppet", arbetsledningsrätten och arbetsdomstolen (kap. 1.4-1-6, 2.1 och kap. 6).

Föreläsning III: Anställningsformer och anställningsskydd (kap. 3.3 och kap. 4).

Föreläsning IV: Kollektivavtal, stridsåtgärder, arbetstagarinflytande (resten av kap. 2, kap 5 och kap. 7).

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

Kollektivavtal

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

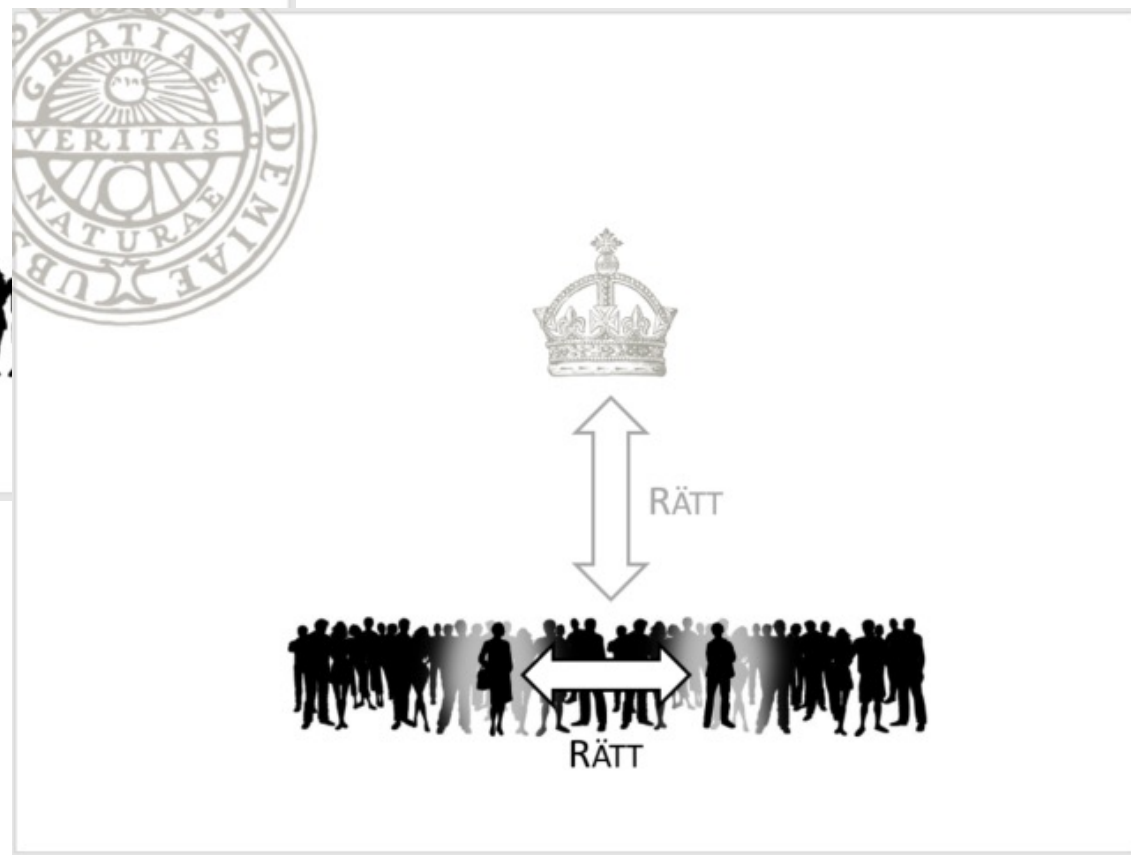
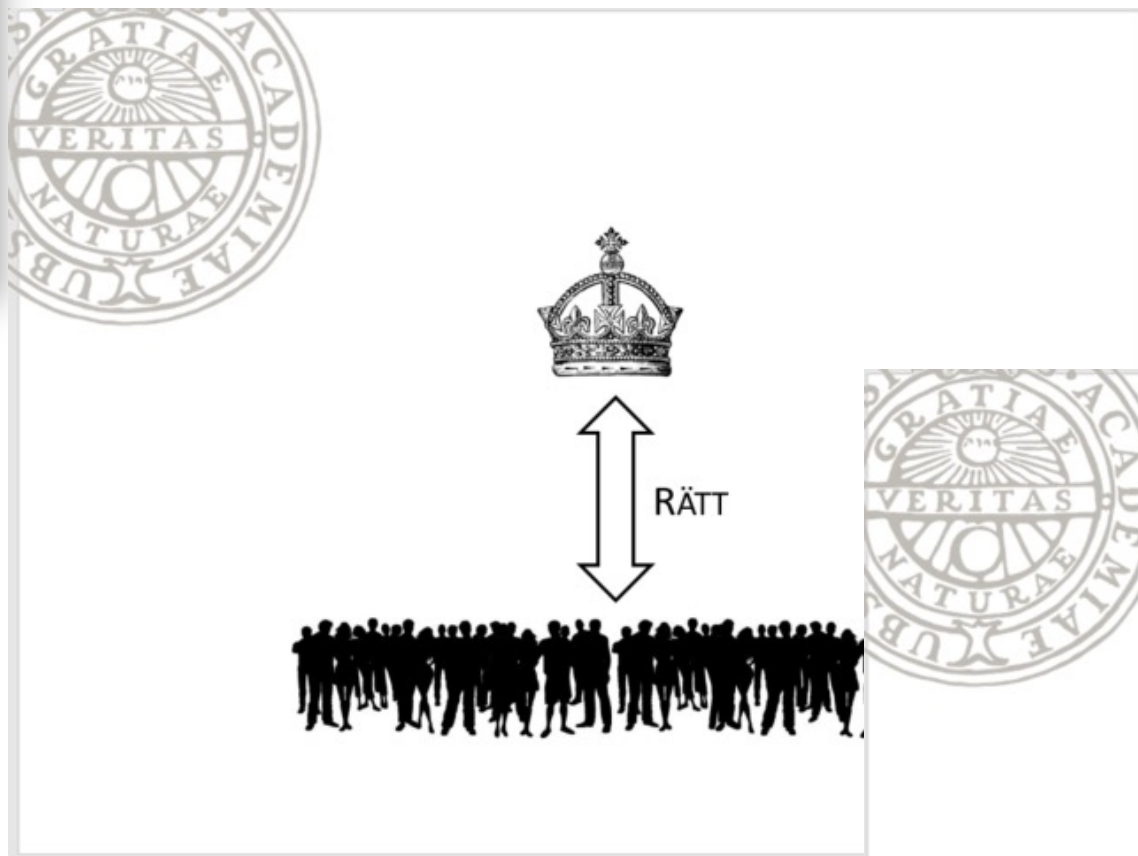
”Kollektivavtalets funktioner”

1. Ett fredspliktsinstrument (eller ett ”eld-upphör-avtal”).
2. Ett instrument för arbetstagarsidan att kontrollera utbudet på arbetskraft, och ett sätt att skydda den individuella arbetstagaren.
3. En form av standardavtal för arbetsmarknadsregleringen.
4. Ett instrument för samarbete mellan *sozialpartner*.
5. En kodifikation, i meningen ett sätt att reglera löner och andra anställningsvillkor jämförbart med offentlighetsrättsliga normer.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

PTK

25 förbund
från TCO
och SACO

OFR

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

14 förbund

TCO

12 förbund

SACO

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

medlemmar

1 200 000

medlemmar

600 000

medlemmar

6 § MBL Med arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som enligt sina stadgar skall tillvarataga arbetstagarnas intressen i förhållandet till arbetsgivaren. Med arbetsgivarorganisation avses motsvarande sammanslutning på arbetsgivarsidan.

Svenskt
Näringsliv

49 Bransch-
organisationer
60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Statens
arbetsgivar-
funktion

Andra
arbetsgivar-
organisationer

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

6 § MBL 2 st. Med lokal arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som är part i lokal förhandling med arbetsgivare. Med central arbetstagarorganisation avses förbund eller därmed jämförlig sammanslutning av arbetstagare.

Lokala avtal

Fristående förbund

PTK

OFR

25 förbund
från TCO
och SACO

14 förbund
från TCO
och SACO

LO

TCO

SACO

14 förbund

12 förbund

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

medlemmar

1 200 000

medlemmar

600 000

medlemmar

Svenskt
Näringsliv

48 Bransch-
organisationer

60 000
medlems-
företag

SKR

Samtliga
kommuner
och regioner

Arbetsgivarverket

Myndigheter

Andra
arbetsgivar-
organisationer

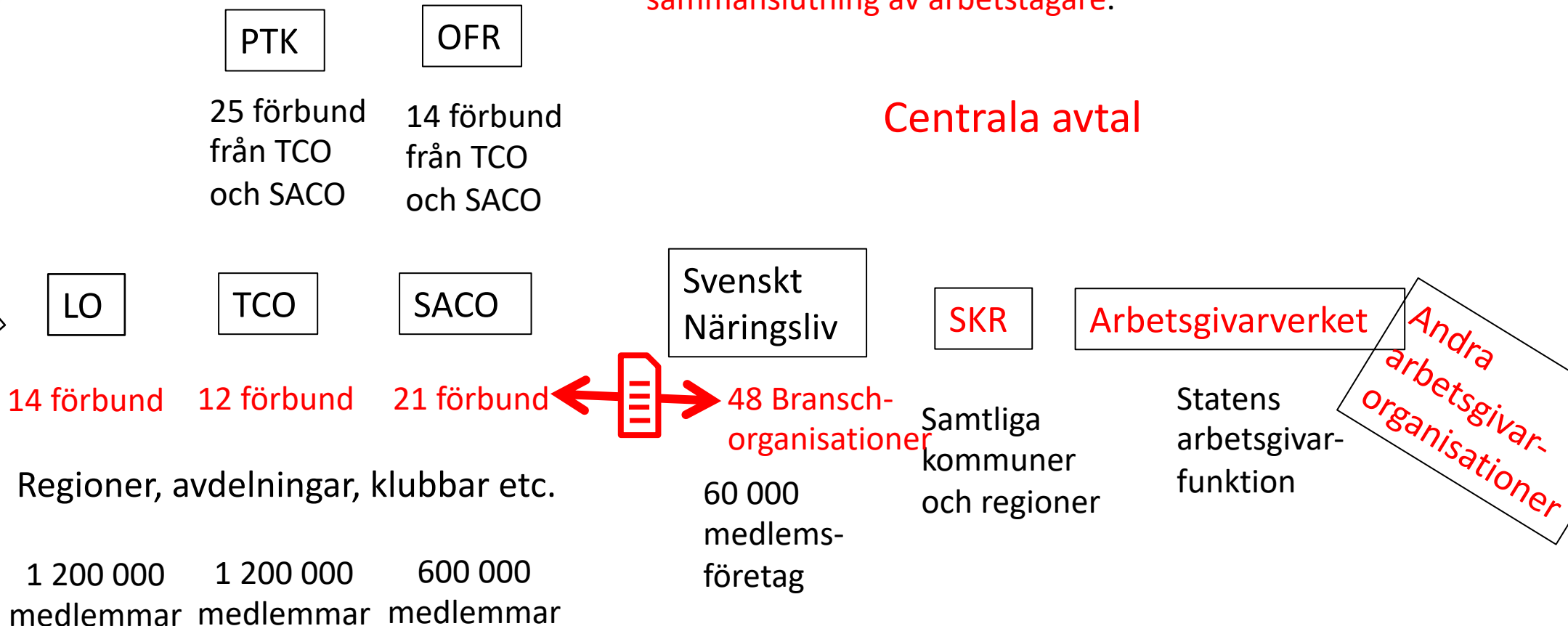
UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

6 § MBL 2 st. Med lokal arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som är part i lokal förhandling med arbetsgivare. **Med central arbetstagarorganisation avses förbund eller därmed jämförlig sammanslutning av arbetstagare.**

Centrala avtal

Fristående förbund

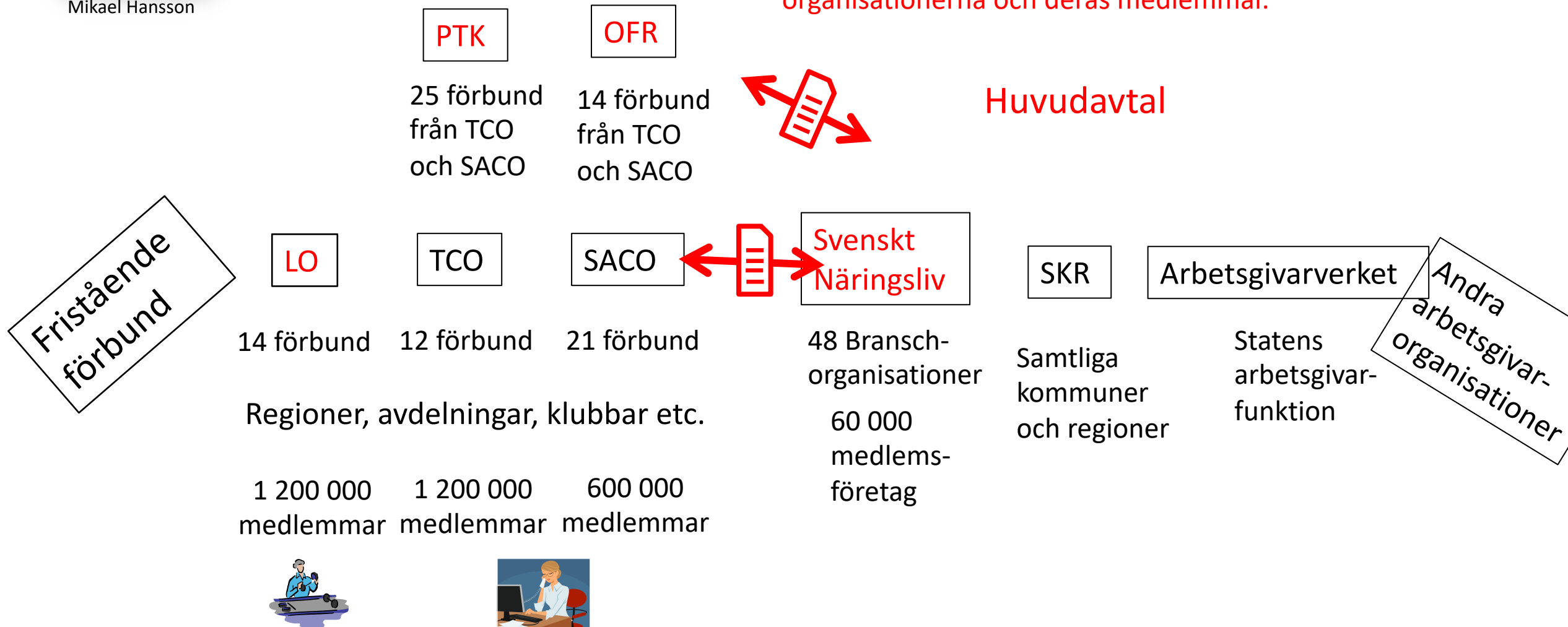

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

6 § MBL 3 st. Bestämmelser som avser arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation gäller i tillämpliga delar sammanslutning av flera sådana organisationer. Vad som sägs om medlem i organisation gäller i sådant fall de anslutna organisationerna och deras medlemmar.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

6 § MBL Med arbetstagarorganisation avses sådan sammanlutning av arbetstagare som enligt sina stadgar skall tillvarataga arbetstagarnas intressen i förhållandet till arbetsgivaren.

Fristående
förbund

PTK

OFR

25 förbund
från TCO
och SACO

14 förbund
från TCO
och SACO

Hängavtal

LO

TCO

SACO

14 förbund

12 förbund

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

1 200 000

600 000

medlemmar

medlemmar

medlemmar

Svenskt
Näringsliv

SKR

Arbetsgivarverket

Andra
arbetsgivar-
organisationer

48 Bransch-
organisationer

Samtliga
kommuner
och regioner

Statens
arbetsgivar-
funktion

Oorganiserad
arbetsgivare

UPPSALA
UNIVERSITET

Rättsverkningar (till exempel):

Skadestånd, *också ideellt*, 54-55 §§ MBL

Initiativplikt till förhandlingar, 10-14 §§ MBL

Informationsskyldighet, 19 § MBL

Tolkningsföreträde 33 – 35 §§ MBL

Avtalsbundenhet för medlemmar 26-27 §§ MBL

Fredsplikt 41 § MBL

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

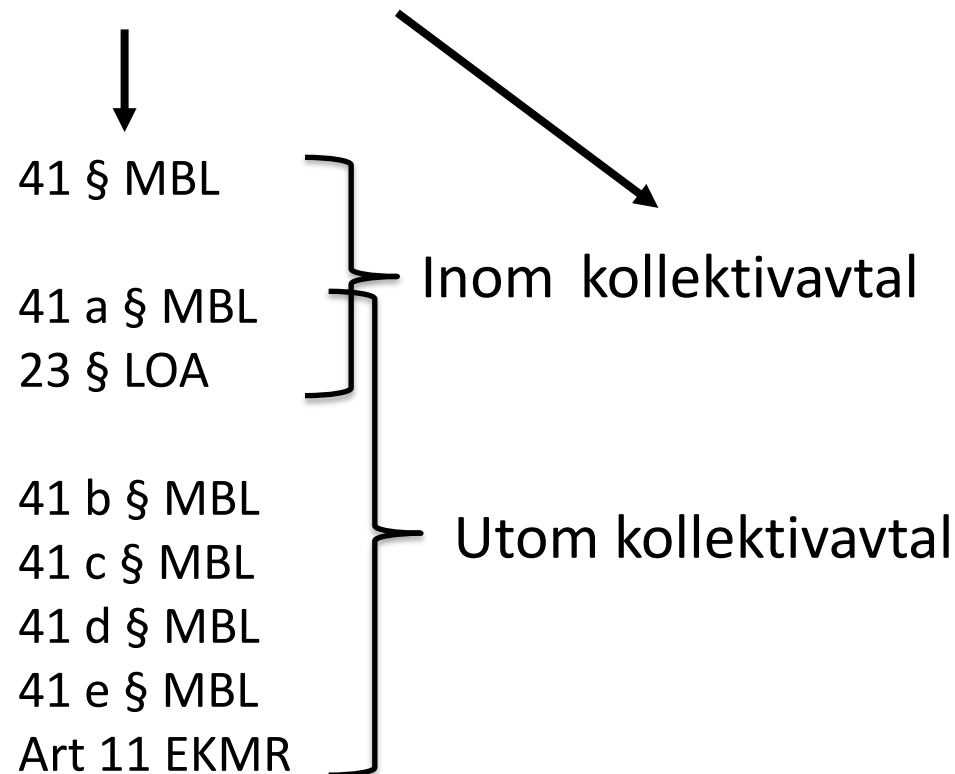
”Kollektivavtalets funktioner”

1. Ett fredspliktsinstrument (eller ett ”eld-upphör-avtal”).
2. Ett instrument för arbetstagar sidan att kontrollera utbudet på arbetskraft, och ett sätt att skydda den individuella arbetstagaren.
3. En form av standardavtal för arbetsmarknadsregleringen.
4. Ett instrument för samarbete mellan *sozialpartner*.
5. En kodifikation, i meningen ett sätt att reglera löner och andra anställningsvillkor jämförbart med offentligrättsliga normer.

Stridsåtgärder

2 kap. 14 § RF: En förening av arbetstagare samt arbetsgivare och en förening av arbetsgivare har rätt att vidta stridsåtgärder på arbetsmarknaden, om inte annat följer av lag eller avtal.

UPPSALA
UNIVERSITET

Stridsåtgärder

Mikael Hansson

41 § 1 st MBL: Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal får inte vidta eller delta i arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd, om avtalet har ingåtts av en organisation och denna organisation inte i behörig ordning har beslutat åtgärden, om åtgärden strider mot en bestämmelse om fredsplikt i kollektivavtal eller om åtgärden har till ändamål...

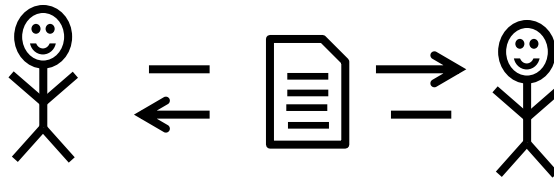

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL: Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal får inte vidta eller delta i arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd, om avtalet har ingåtts av en organisation och denna organisation inte i behörig ordning har beslutat åtgärden, om åtgärden strider mot en bestämmelse om fredsplikt i kollektivavtal eller om åtgärden har till ändamål...

UPPSALA
UNIVERSITET

Stridsåtgärder

Mikael Hansson

41 § 1 st MBL: Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal får inte vidta eller delta i arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd, om avtalet har ingåtts av en organisation och denna organisation inte i behörig ordning har beslutat åtgärden, om åtgärden strider mot en bestämmelse om fredsplikt i kollektivavtal eller om åtgärden har till ändamål...

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

Lockout

Strejk

Blockad

Bojkott

Vägra utföra viss arbetsuppgift

Maskningsaktioner

Massuppsägningar

Etcetera

} En kollektiv åtgärd
vidtagen i syfte att
påverka motparten.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL: Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal får inte vidta eller delta i arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd, om avtalet har ingåtts av en organisation och denna organisation inte i behörig ordning har beslutat åtgärden, om åtgärden strider mot en bestämmelse om fredsplikt i kollektivavtal eller om åtgärden har till ändamål...

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL: Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal får inte vidta eller delta i arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd, om avtalet har ingåtts av en organisation och denna organisation inte i behörig ordning har beslutat åtgärden, om åtgärden strider mot en bestämmelse om fredsplikt i kollektivavtal eller om åtgärden har till ändamål...

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL: Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal får inte vidta eller delta i arbetsinställelse (lockout eller strejk), blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig stridsåtgärd, om avtalet har ingåtts av en organisation och denna organisation inte i behörig ordning har beslutat åtgärden, om åtgärden strider mot en bestämmelse om fredsplikt i kollektivavtal eller om åtgärden har till ändamål...

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL:

1. Att utöva påtryckning i en tvist om ett kollektivavtals giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller i en tvist huruvida ett visst förfarande strider mot avtalet eller mot denna lag [MBL]

Jfr. 41 e §

"Rättstvist" / "Intressetvist"

Domstol

Stridsåtgärder

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL:

1. Att utöva påtryckning i en tvist om ett kollektivavtals giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller i en tvist huruvida ett visst förfarande strider mot avtalet eller mot denna lag [MBL]
2. Att åstadkomma ändring i avtalet

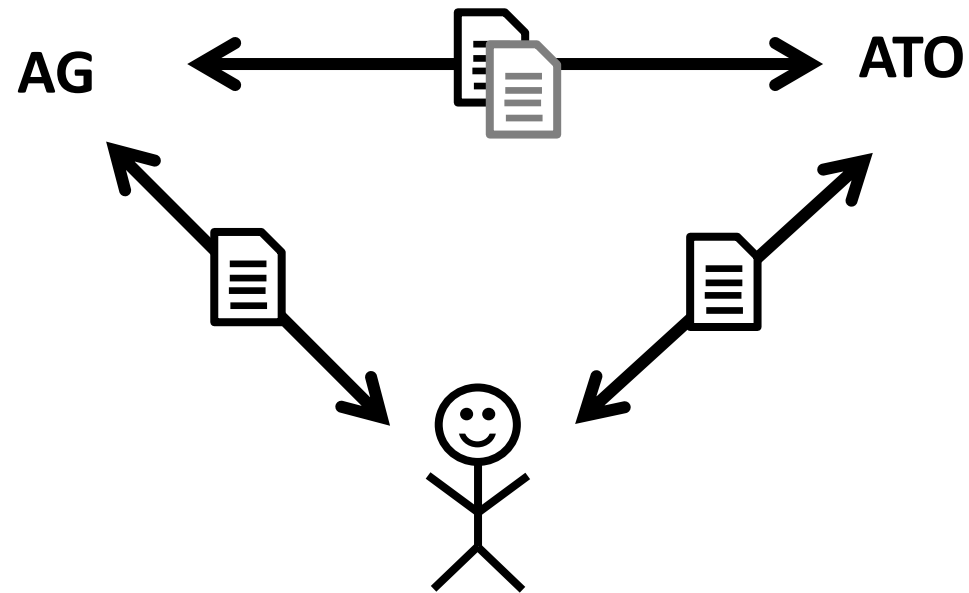
UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

"Dolda klausuler"

Till exempel:

"§ 32", rätten att leda och fördela arbetet

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL:

1. Att utöva påtryckning i en tvist om ett kollektivavtals giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller i en tvist huruvida ett visst förfarande strider mot avtalet eller mot denna lag [MBL]
2. Att åstadkomma ändring i avtalet
3. Att genomföra bestämmelse, som är avsedd att tillämpas sedan avtalet har upphört att gälla

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 § 1 st MBL:

1. Att utöva påtryckning i en tvist om ett kollektivavtals giltighet, bestånd eller rätta innebörd eller i en tvist huruvida ett visst förfarande strider mot avtalet eller mot denna lag [MBL]
2. Att åstadkomma ändring i avtalet
3. Att genomföra bestämmelse, som är avsedd att tillämpas sedan avtalet har upphört att gälla
4. att stödja någon annan, när denne inte själv får vidta stridsåtgärd.

Sympatiåtgärd

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal får *inte* vidta eller delta i [...] stridsåtgärd [...] *om* åtgärden har till ändamål [...] att stödja någon annan, när denne *inte* själv får vidta stridsåtgärd.

Sympatiåtgärd

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

Arbetsgivare och arbetstagare som är bundna av kollektivavtal *får* vidta eller delta i [...] stridsåtgärd [...] *om* åtgärden har till ändamål [...] att stödja någon annan, när denne själv *får* vidta stridsåtgärd.

(Oavsett om kollektivavtal gäller mellan parterna eller inte)

Sympatiåtgärd

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 d § MBL: En arbetstagare får inte vidta eller delta i en stridsåtgärd mot en kollektivavtalsbunden arbetsgivare till stöd för krav i en fråga som är reglerad genom arbetsgivarens kollektivavtal

1. om stridsåtgärden inte i behörig ordning har beslutats av arbetstagarens organisation,
2. om stridsåtgärden inte har till ändamål att uppnå kollektivavtalsbundenhet mellan arbetsgivaren och arbetstagarorganisationen,
3. om arbetstagarorganisationen inte har förhandlat med arbetsgivaren eller arbetsgivarens organisation om de krav som arbetstagarorganisationen ställer, eller
4. om arbetstagarorganisationen kräver att arbetsgivaren ska tillämpa det kollektivavtal som organisationen vill uppnå på ett sådant sätt att det tränger undan arbetsgivarens befintliga kollektivavtal.

En stridsåtgärd som strider mot första stycket är olovlig.

[...]

Bestämmelserna i denna paragraf *ska inte tillämpas på en stridsåtgärd som har till ändamål att stödja någon annans lovliga stridsåtgärd* eller på en indrivningsblockad.

Britanniap principen

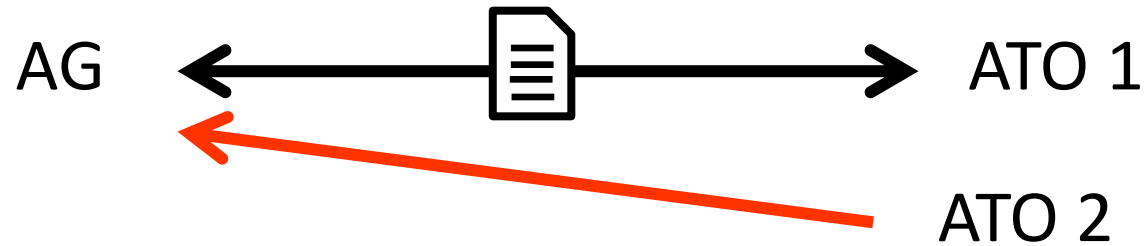
Sympatiåtgärd

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Britanniaprincipen

Stridsåtgärder: Tillämpa
vårt KA istället!

AD 1989 nr 120 "Britannia":

Stridsåtgärder som syftar till att undantränga
ett annat kollektivavtal är olovliga.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

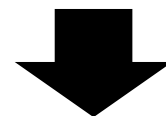
Stridsåtgärder

"Lex Britannia": 42 a § MBL (m. fl.)

[Förbud mot olovliga stridsåtgärder] ska inte tillämpas när en organisation vidtar åtgärder med anledning av arbetsförhållanden *som denna lag inte är direkt tillämplig på.*

Åtgärder som syftar till att undantränga utländska kollektivavtal är *lovliga*....

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

... Ett skolbygge, en blockad, två beslut i Arbetsdomstolen, en dom i EU-domstolen, en dom i Arbetsdomstolen, flera utredningar, flera lagändringar, kritik från ILO, m.m., senare...

... *Lex laval*, 41 c § medbestämmandelagen:

En stridsåtgärd som vidtas i strid mot 15, 16 eller 19 § lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare är olovlig.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Stridsåtgärder

41 e § MBL: En arbetsgivare eller en arbetstagare får inte vidta eller delta i en stridsåtgärd som har till ändamål att utöva påtryckning i en rättstvist.

En stridsåtgärd som strider mot första stycket är olovlig.

Första stycket tillämpas inte på stridsåtgärder som omfattas av förbudet mot stridsåtgärder i rättstvister i 41 § första stycket 1.

Första stycket hindrar inte en indrivningsblockad.

UPPSALA
UNIVERSITET

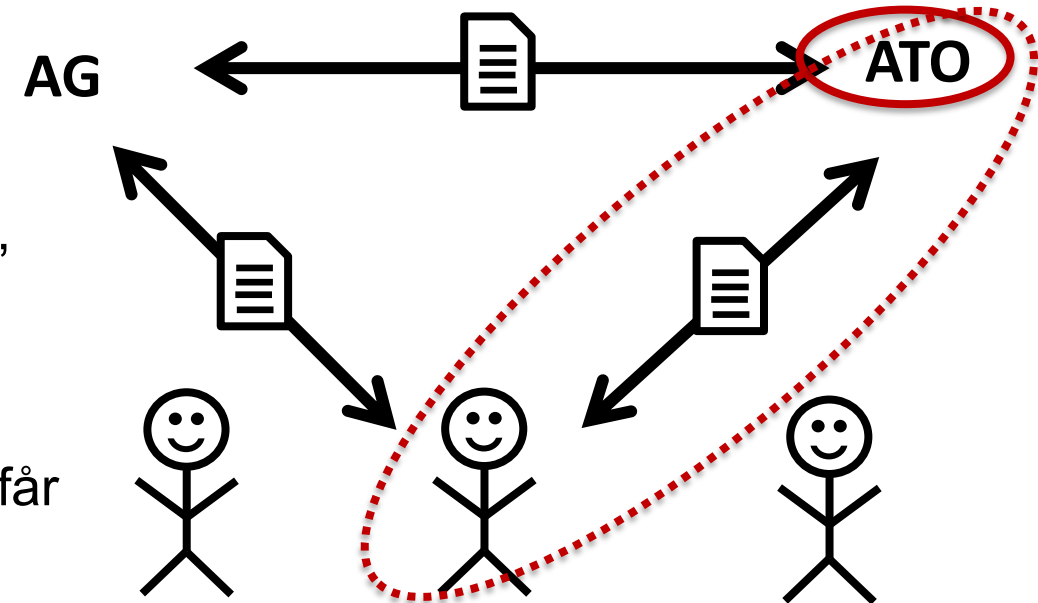
Mikael Hansson

Stridsåtgärder

42 § En arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation får inte anordna eller på något annat sätt föranleda en olovlig stridsåtgärd. En sådan organisation får inte heller genom understöd eller på något annat sätt medverka vid en olovlig stridsåtgärd.

En organisation som själv är bunden av ett kollektivavtal är skyldig att, om en olovlig stridsåtgärd av en medlem förestår eller pågår, försöka hindra åtgärden eller verka för att den upphör.

Om någon har vidtagit en olovlig stridsåtgärd, får ingen annan delta i den.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Varselskyldighet

45 § MBL: När en arbetsgivarorganisation, arbetsgivare eller arbetstagarorganisation avser att vidta en stridsåtgärd eller att utvidga en pågående stridsåtgärd, skall den skriftligen varsla motparten och Medlingsinstitutet minst sju arbetsdagar i förväg.

Skadestånd

~~Olovlig~~

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Medlingsinstitutet

46 § MBL: För medling i arbetstvister mellan å ena sidan en arbetsgivare eller arbetsgivarorganisation och å andra sidan en arbetstagarorganisation finns Medlingsinstitutet. Institutet ska verka för en väl fungerande lönebildning.

Medlingsinstitutet kan:

1. Medla
2. Begära att stridsåtgärd skjuts upp (14 dagar)

”Förhöjd varselavgift” (62 a §2 st.)

Skyldighet →

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

6 § MBL Med arbetstagarorganisation avses sådan sammanslutning av arbetstagare som enligt sina stadgar skall tillvarata arbetstagarnas intressen i förhållandet till arbetsgivaren.

Fristående
förbund

PTK

OFR

25 förbund
från TCO
och SACO

14 förbund
från TCO
och SACO

Hängavtal

LO

TCO

SACO

14 förbund

12 förbund

21 förbund

Regioner, avdelningar, klubbar etc.

1 200 000

1 200 000

600 000

medlemmar

medlemmar

medlemmar

Svenskt
Näringsliv

SKR

Arbetsgivarverket

Andra
arbetsgivar-
organisationer

48 Bransch-
organisationer

Samtliga
kommuner
och regioner

Statens
arbetsgivar-
funktion

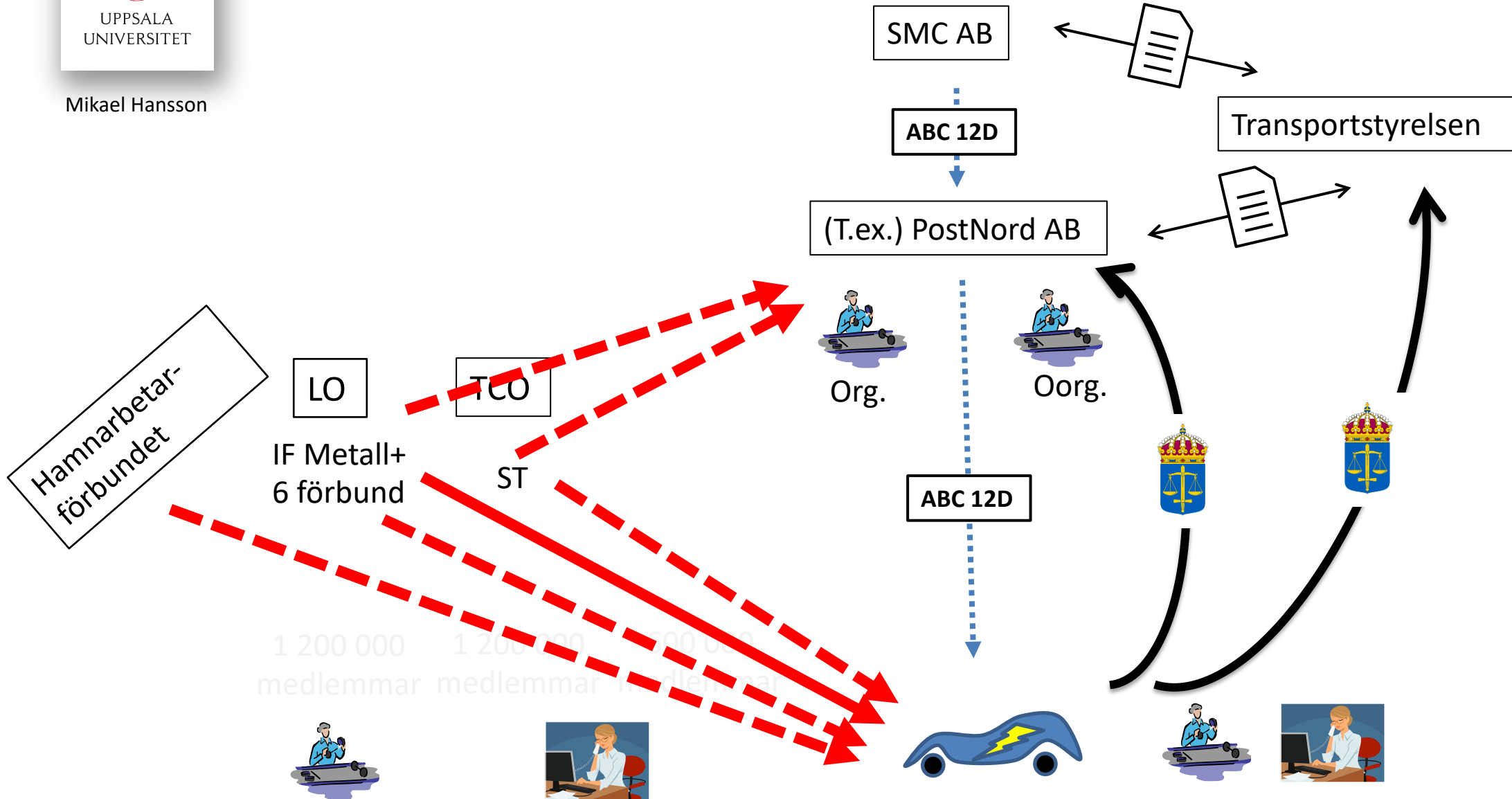
Oorganiserad
arbetsgivare

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Arbetsrätt

Arbetstagarinflytande

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

t

1995 – EG-medlemskap
1976 – Medbestämmandelagen
1974 – Lagen om anställningsskydd
1938 – Saltsjöbadsavtalet
1928 – Kollektivavtalslagen och Arbetsdomstolen
1919 – ILO
1906 – Decemberkompromissen
1864 – Näringsfrihetsförordningen

≈ Förvaltningsrätt, familjerätt, straffrätt

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Medbestämmande

10 § MBL

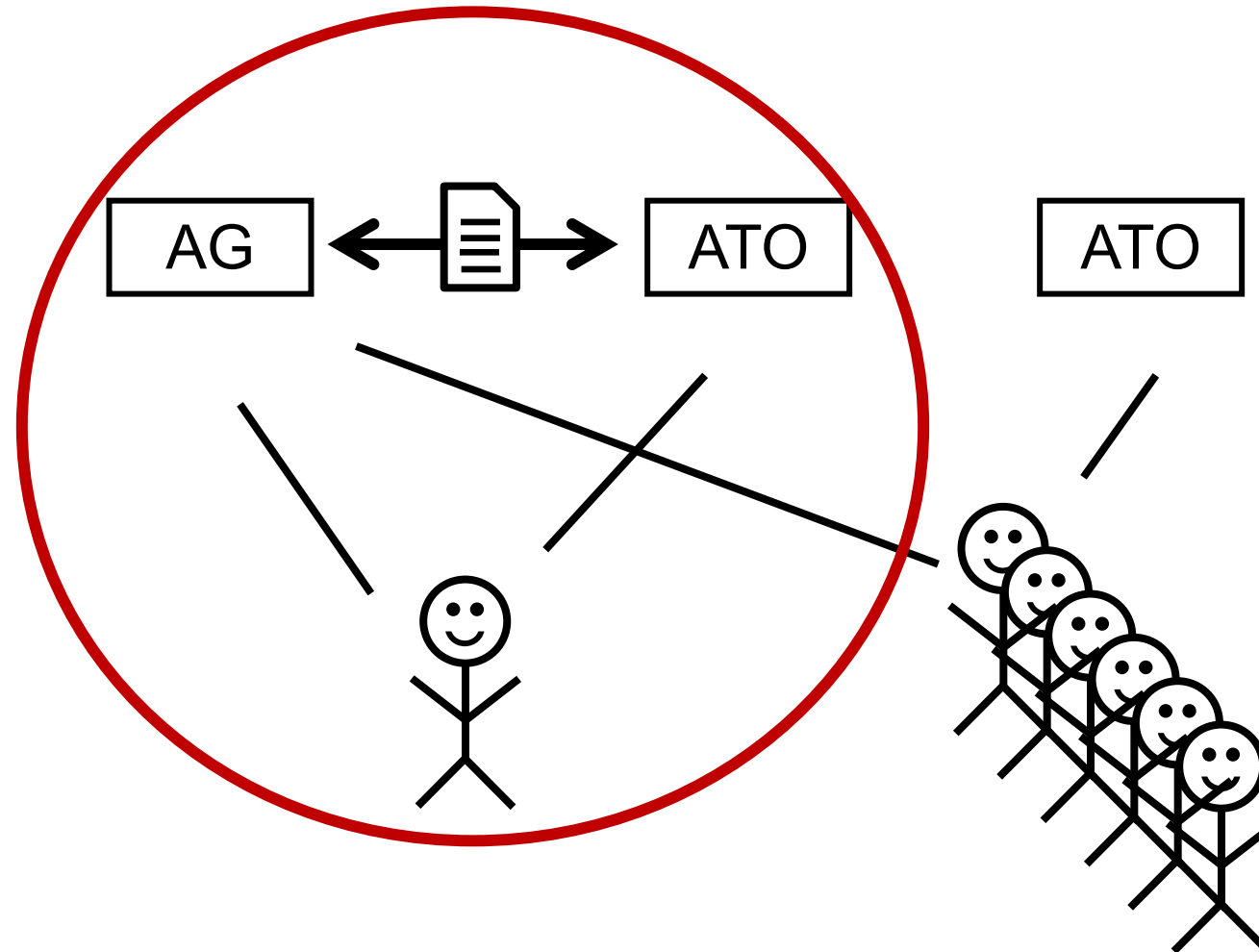
Arbetstagarorganisation har rätt till förhandling med arbetsgivare i fråga rörande förhållande mellan arbetsgivaren och sådan medlem i organisationen, som är eller har varit arbetstagare hos arbetsgivaren. Arbetsgivare har motsvarande rätt att förhandla med arbetstagarorganisation.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Inget krav på representativitet

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

”Kollektivavtalets funktioner”

1. Ett fredspliktsinstrument (eller ett ”eld-upphör-avtal”).
2. Ett instrument för arbetstagarsidan att kontrollera utbudet på arbetskraft, och ett sätt att skydda den individuella arbetstagaren.
3. En form av standardavtal för arbetsmarknadsregleringen.
4. Ett instrument för samarbete mellan *sozialpartner*.
5. En kodifikation, i meningen ett sätt att reglera löner och andra anställningsvillkor jämförbart med offentligrättsliga normer.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

"Primär förhandlingsskyldighet"

11 § 1 st: Arbetsgivare måste *på eget initiativ* förhandla inför *viktigare förändring*, med organisation i förhållande till vilken han *är bunden av kollektivavtal*.

1 p - "Verksamhetsfallet"

2 p – "Arbetstagarfallet"

Måste *vänta med beslut*

Frågor i vilka "man typiskt sett bör räkna med att en facklig organisation vill få tillfälle till förhandling".

11 § 2 st – undantag från skyldighet att förhandla *före beslut* vid *synnerliga skäl*.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

”Primär förhandlingsskyldighet”

13 § 1 st

- Obunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren
- *särskilt* angår medlem i minoritetsorganisation

13 § 2 st

- Arbetsgivare helt utan kollektivavtal
- *övergång av verksamhet och arbetsbristuppsägningar*

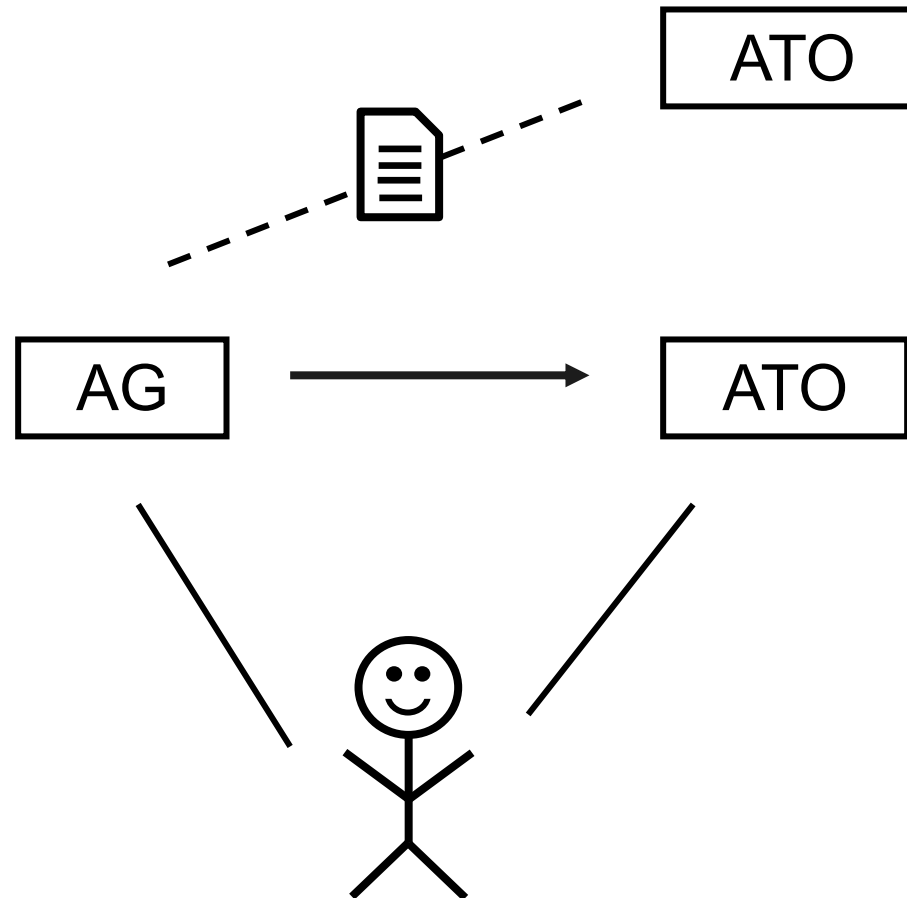

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Medbestämmande

13 § 1 st MBL

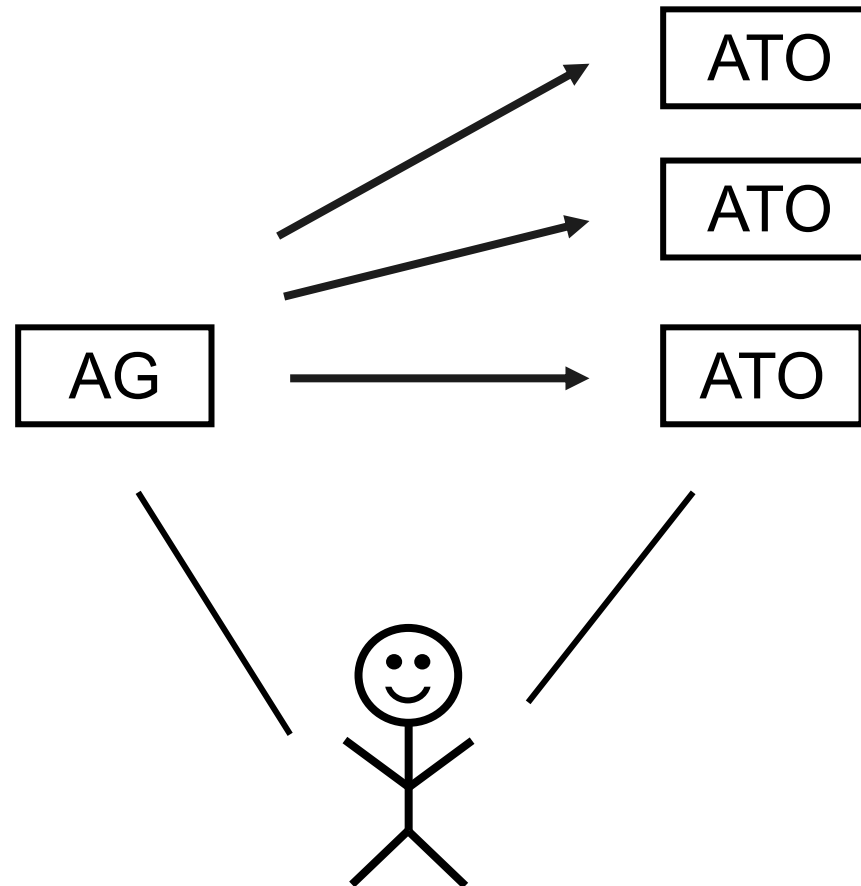

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Medbestämmande

13 § 2 st MBL

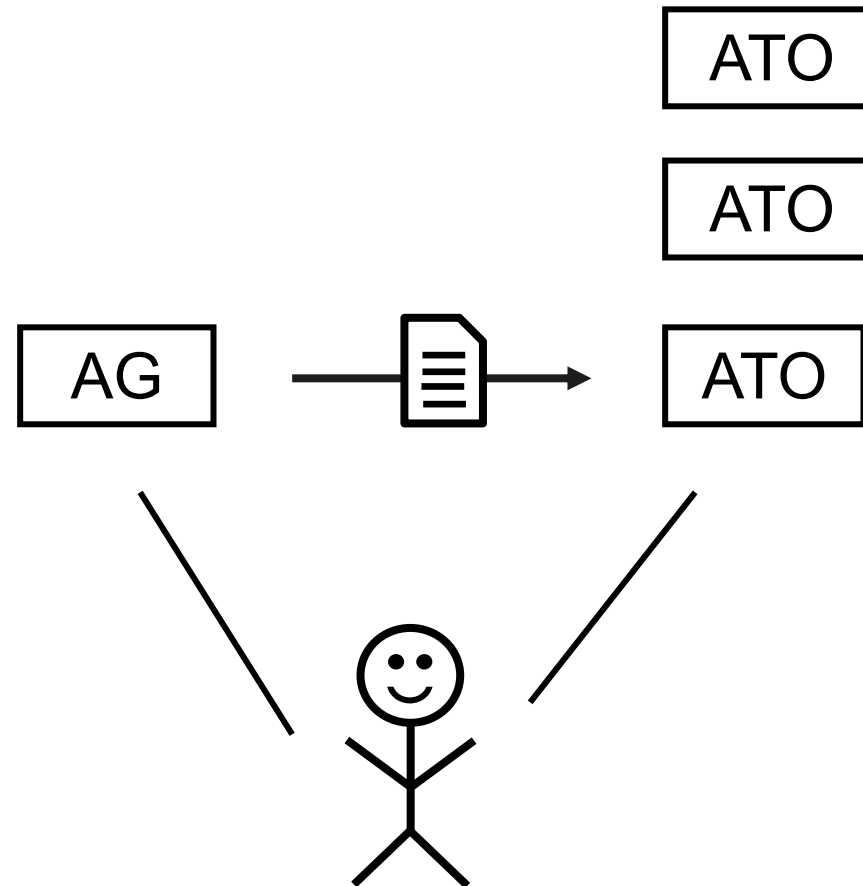

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Medbestämmande

11 § 1 st MBL

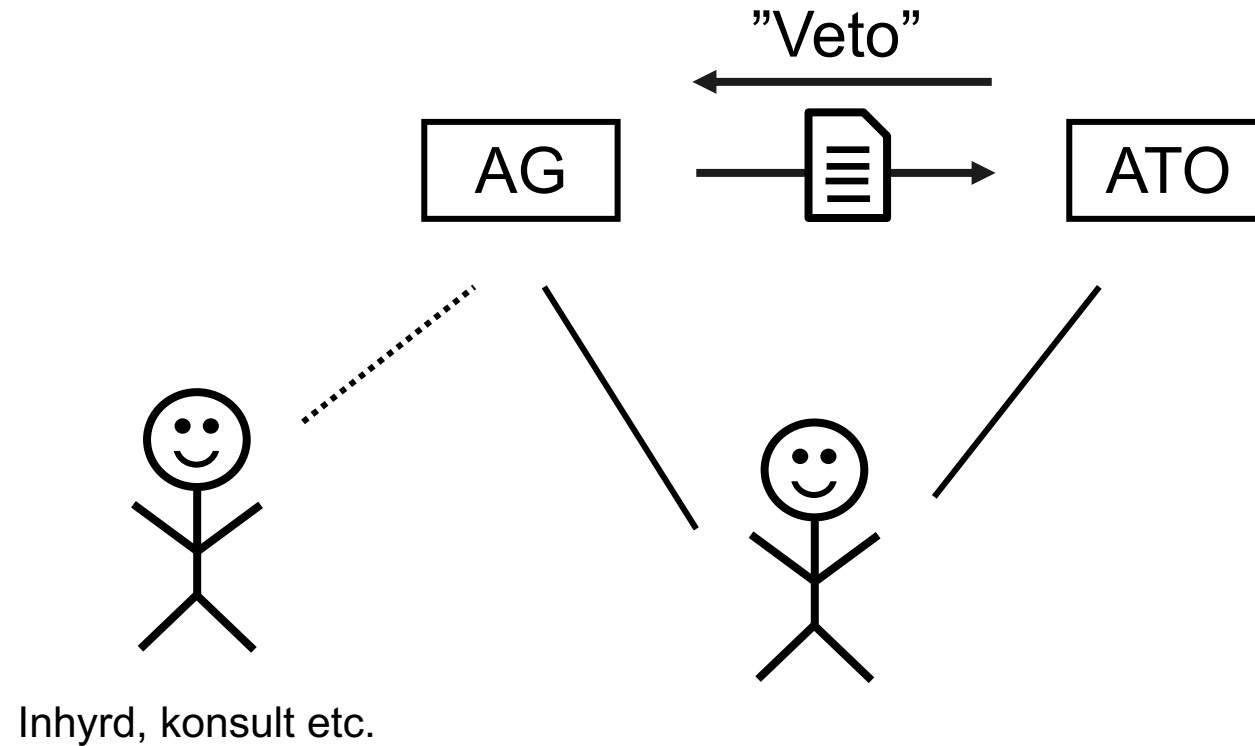

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Medbestämmande

Förhandlingsskyldighet enligt 38 - 40 § §

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Medbestämmande

I vilka fall? 10 – 13 § § MBL

Med vem? 14 § MBL:

1. Lokalt
2. Centralt

Hur? 15 § : Inställa sig själv eller genom ombud, vid behov lägga fram motiverat förslag till lösning etc.

När? När det finns ett underlag, men före beslut

Resultatet?

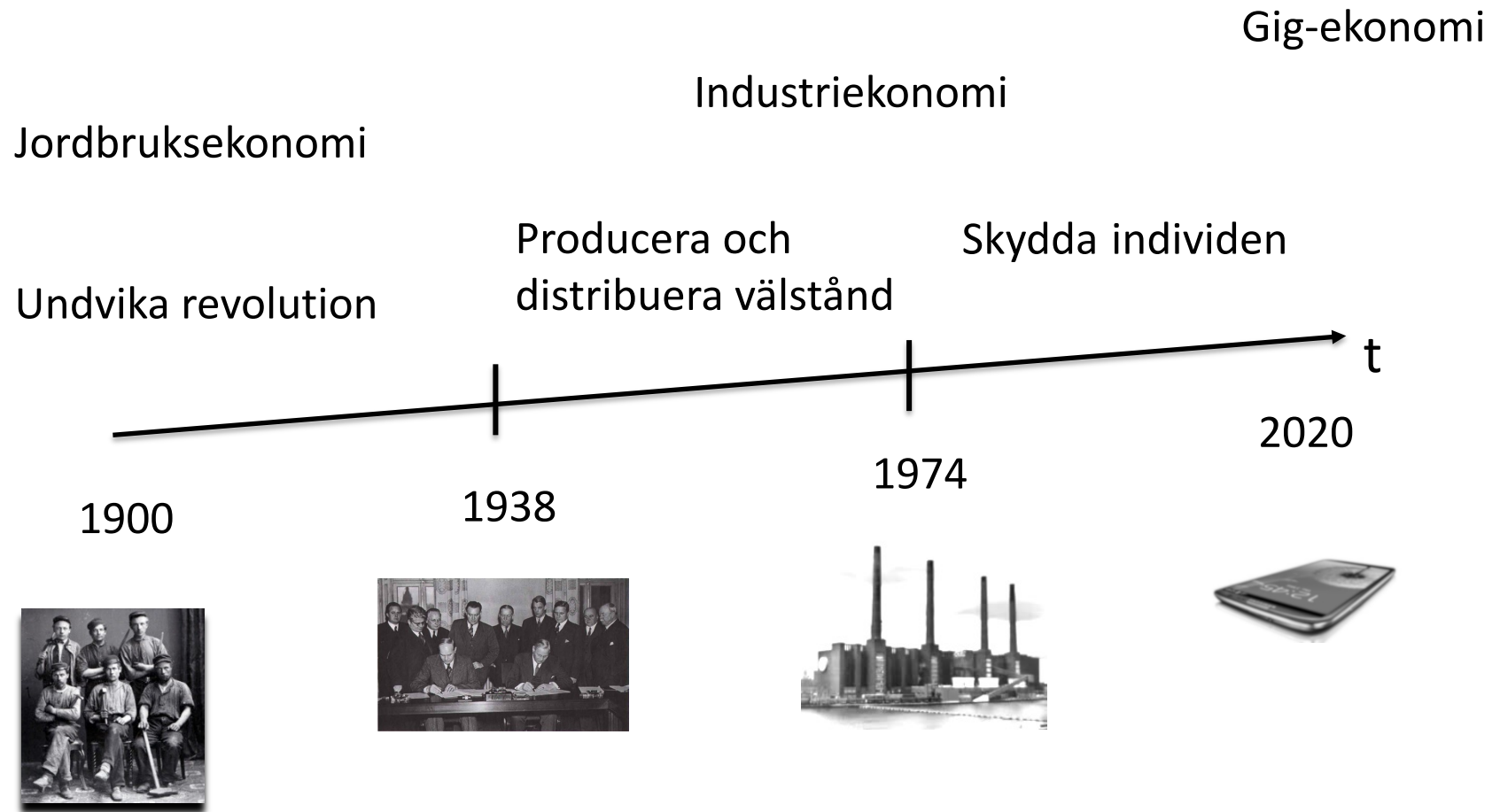

” § 32 ”

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Prop. 1975/76:105 Lag om medbestämmande i arbetslivet :

”... arbetet är grunden för all välfärd och [...] folkets vilja till arbete är nationens viktigaste tillgång. ...

... arbetet ger människorna mycket av deras identitet och självkänsla i det utvecklade industrisamhället.”

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Dir. 2019:17 En moderniserad arbetsrätt:

”Företags och andra verksamheters överlevnad och utveckling är avgörande för Sveriges sysselsättning och ekonomi. ...

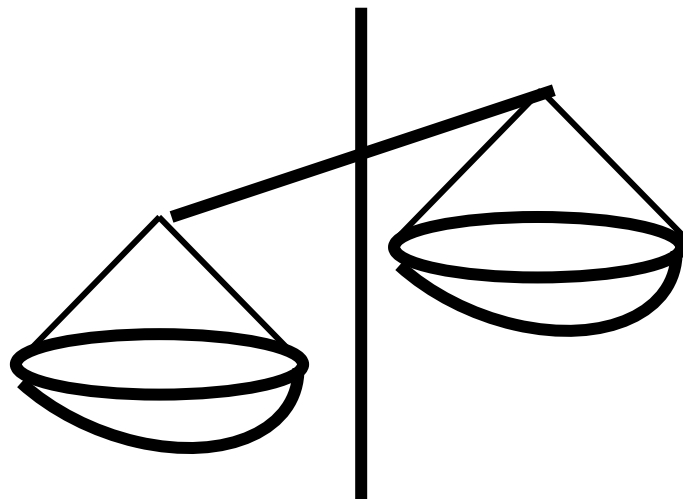
...Arbetstagaren måste också fortsätta att lära för att kunna påverka sin yrkesutveckling och förbli attraktiv på arbetsmarknaden.”

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Prop. 2021/22:176 Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden:

I en tid när samhället förändras i snabb takt är det viktigt med en reglering av arbetsmarknaden som skapar goda förutsättningar för ökad produktivitet och tillväxt i samhället samtidigt som den värnar enskildas behov av trygghet.

UPPSALA
UNIVERSITET

Mikael Hansson

Jordbruksekonomi

Industriekonomi

Gig-ekonomi

Undvika revolution

Producera och
distribuera välstånd

Skydda individen

?

1900

1938

1974

2020

t

